

بانوی رکورددار اهدای خون

«ماندانا حجاریان» به توصیه پدرش تاکنون ۱۹۲ بار خون اهدا کرده است

۲۲

نظریه استخدام و اسباب اختلاف و رفع آن

مروری اجمالی بر نظریات علامه طباطبایی در باب عدالت اجتماعی

۲۳

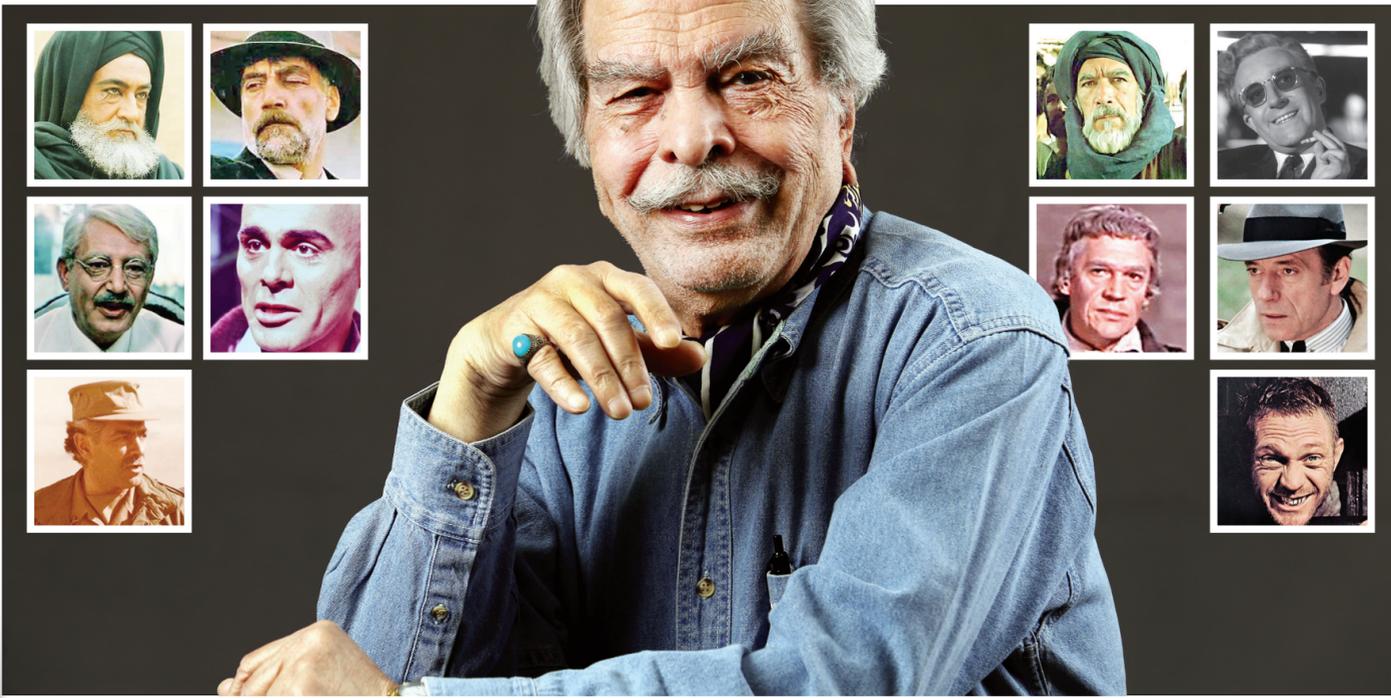

افت سلیقه مخاطب؛ مثل نفوذ مور یانه

گفت‌وگو با حجت قاسم‌زاده اصل؛ کارگردان فیلم «روز ششم»

۲۴

همیشه برای ما فرهنگ

منوچهر اسماعیلی، دوبلور اسطوره‌های سینما و تلویزیون، دیروز در ۸۳ سالگی در گذشت

صدایی برای تمام چهره‌ها

گزارش | یاور یگانه روزنامه‌نگار

در «کتاب سال سینمایی ایران، ویژه دوبله» که ماهنامه سینمایی فیلم در اسفند ۱۳۸۴ منتشر کرد، منتقدان این مجله منوچهر اسماعیلی را به‌عنوان بهترین دوبلور مرد انتخاب کردند. معمولاً سسر انتخاب بهترین هر رشته‌ای، مخصوصاً در سینما، اختلاف‌نظر زیاد است، اما انتخاب منوچهر اسماعیلی که دیروز بر اثر ایست قلبی در ۸۳ سالگی در گذشت، اختلاف‌نظری نداشت.

نه فقط به‌نظیر منتقدان مجله فیلم در سال ۱۳۸۴ بلکه به عقیده بسیاری از سینمادوستان و دوبله‌بازان حرفه‌ای - که سینما یا دوبله برایشان معنا دارد - منوچهر اسماعیلی بی‌همتای ترین دوبلور تاریخ سینما و تلویزیون ایران بود و احتمالاً همینطور هم خواهد ماند. در آن رأی‌گیری، در جایگاه دوم نام مرحوم چنگیز جلیلود آمد بود، که هرگز قبول نداشت نفر دوم باشد و در همان کتاب سال هم در مصاحبه‌ای گفته بود: «من «تامر وان» هستم؛ هنوز و همیشه». اسماعیلی و جلیلود سال‌ها با هم پشت میکروفن نشنستند

آغاز یک اسطوره

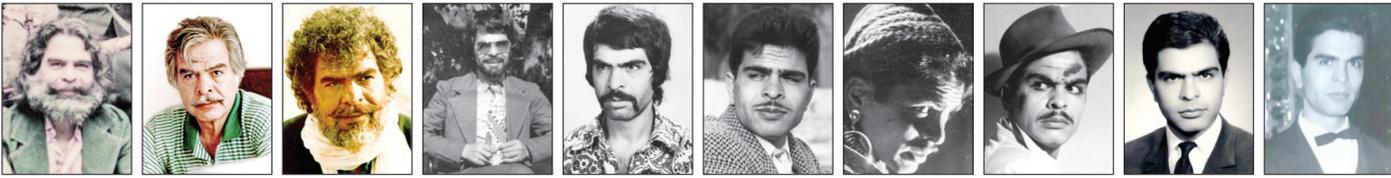
منوچهر اسماعیلی متولد سال ۱۳۱۸ در کرمانشاه بود. از ۱۳۰۲ سالگی به فراخوان دوران که اولاد ذکور در این سن و سال به‌دنبال کسب درآمد و استقلال از خانواده می‌رفتند، با توجه به علاقه‌ای که به تئاتر داشت، سعی کرد روزانه به دنیای پر زرق و برق نمایش پیدا کند. دست بر قضا، به‌عنوان پلاکار دونیس در سینمایی در نزدیکی شهر بانی اهواز کار پیدا کرد. خوش‌خوشانش بود که او هم جزو «فامیل سینما» به‌حساب می‌آید. آن روزها روحش هم خیر نداشت که روزی جزو بزرگان و

نامداران سینمای ایران خواهد شد. در آن ایام، آنقدر جذاب و شنیدنی داستان فیلم‌ها را برای بقیه تعریف می‌کرد که دست آخر بعد از چندبار به در بسته خوردن، در تهران در مؤسسه‌ای تست دوبله داد و قرار شد برای دوبله راهی ایتالیا شود که در نهایت با کارشکنی کسی که هیچ‌وقت نامش را به زبان نیآورد، از سفر جاماند. همان‌جا با خودش عهد بست به جای اینکه برای دوبله به ایتالیا برود، دوبله را از ایتالیا به ایران بیاورد. واقعاً هم چنین کرد. البته نه به‌تنهایی بلکه با هدایت و تلاش استادش علی کسمایی و جمعی از مستعدترین دوبلوران زن و مرد ایرانی. بالاخره سال ۱۳۳۸ در فیلم «روزهای پاریس» با مدبریت دوبلاژ علی کسمایی نقش اصلی گفت و بعد در «قایقاران و لگان» دوباره نقش اصلی را به او دادند و دوره پر بار کار حرفه‌ای یکی از اسطوره‌های دوبله ایران آغاز شد.

صدای بازلور

اسماعیلی در طول سال‌ها فعالیت در دوبله آثاری از خود بر جای گذاشت که به متر و معیاری برای قضاوت درباره کار دوبلوران بدل شدند. او در دوبله بازیگرانی همچون چارلتن هستن با گریگوری

یک ویژگی‌های صدای آنها را باز تولید می‌کرد. به جای آنتونی کوپین مثل خودش که لکت داشت، با لکت صحبت می‌کرد. برای هر بازیگری همان صدایی را که به شخصیت او بیاید، می‌ساخت. یکی دیگر از ویژگی‌های اسماعیلی این بود که صدایش روی هر بازیگری می‌نشست. خودش درباره این خصصه گفته بود: «فکر می‌کنم صدای من این کار آمد». همین خاصیت پاس‌لور بود که باعث می‌شد هر حوم اسماعیلی بتواند در تپ‌ساز می‌موفق باشد. تپ ستوان کلمبو با بازی پیتر فالک که بعداً به رضا بیک‌ایمانوردی رسید، نمونه‌ای از تپ‌سازهای جذاب و هوشمندانه اسماعیلی بود. یکی دیگر از توانایی‌های حرف‌برشمار اسماعیلی، گفتن چند نقش در یک فیلم بود. نخستین بار در گفتن «فانی» به‌مدیریت دوبلاژ محمدعلی زندی آفتاب را مقابل هم گفت. آن هم نه به‌صورت جداگانه. نمونه دیگری از این دو نقش گفتن‌ها در یک فیلم، «شور زندگی» وینست منیلی است که هم‌به‌هم‌به‌جای کرک دگلاز و هم به جای آنتونی کوپین حرف زد. در فیلم‌های ایرانی در «مادر» علی حاتمی به جای آفرید محمدعلی کشاورز، اکبر عبدی و

دغدغه‌هایی از جنس ایرانی - اسلامی

هشتمین نمایشگاه نوشت‌افزار با ۱۸ شهر یور در کانون پرورش فکری برگزار می‌شود

بازار نوشت‌افزار، ۵۰ درصد نوشت‌افزار ایرانی - اسلامی و ۱۵ درصد محتوای ایرانی را داریم که باید گسترش یابد. وی در ادامه توضیح داد: «از کسانی که دغدغه برای تکمیل هویت ملی دارند، استقبال می‌کنیم. هم اکنون در بازار نوشت‌افزار، ۵۰ درصد نوشت‌افزار ایرانی - اسلامی و ۱۵ درصد محتوای ایرانی را داریم که باید گسترش یابد. در گذشته هزار تن کاغذ را از داخل و ۴۰ تا ۴۲ هزار تن را از خارج تهیه می‌کردیم که امسال تاکنون ۳۰ هزار تن را از داخل خریدیم و امروز هم برای قرارداد هزار تن دیگر اقدام می‌کنیم. کاغذ داخلی هویت ملی است و دانش آموز احساس غرور می‌کند و در سال آینده

می‌شود. این موضوع باید با کارهای فرهنگی و هنری نیز پیوند بخورد که نمایشگاه ایران‌نوشت یک نمونه خوب آن است». وزیر در بخش دیگری از صحبت‌هایش به شروع کار مجمع نوشت‌افزار ایرانی - اسلامی اشاره کرد و آن را به‌عنوان نماد مهم در حوزه استقلال فرهنگی کشور دانست. اسماعیلی توضیح داد: «یکی از نیازهای جامعه ما خلق کاراکترهایی است که مورد اقبال جامعه کودک و نوجوان باشد و این موضوع هنوز جای کار دارد. متأسفانه شخصیت‌های محبوب انیمیشن و بازی‌ها، شخصیت‌هایی هستند که متعلق به بخش‌های ما نیستند. این کار مجموعه‌ای از همکاری‌های مشترک بین بخش‌های مختلف در دولت را می‌طلبد. روز تخته‌های آموزش و پرورش، فرهنگ، صمت آرکن اساسی برای تغییر وضعیت فعلی هستند. حوزه فیلم، سریال و پویانمایی همه باید با یکدیگر باشند تا مجموعه‌ای از نماهنگ‌های فرهنگی و ایرانی را به‌صنعتی‌سازی برسانیم و به اقتصاد فرهنگ کمک کنیم. از ابتدای سال جاری این مهم را با حرکت مضاعفی آغاز کردیم. سازمان سینمایی، معاونت فرهنگی، بنیاد بازی‌های پارانه‌ای، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و بخش‌های دیگر مکلف شدند این مسیر را با هماهنگی بین وزارتخانه‌های مختلف طی کنند. از دیگر دستاوردهای این مراسم، نوری، وزیر آموزش و پرورش بود که در صحبت‌های خود گفت: «در

مراسم افتتاحیه هشتمین نمایشگاه نوشت‌افزار ایرانی در کانون پرورش فکری کودگان و نوجوانان افتتاح شد؛ نمایشگاهی که هر سال به‌وقه افتاد.

در مراسم افتتاحیه علاوه بر محمد مهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، یوسف نوری، وزیر آموزش و پرورش هم حضور داشت و حامد علامتی، مدیر جدید کانون هم به‌عنوان میزبان نمایشگاه یکی از سخنرانان مراسم بود. در این مراسم پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به مجمع نوشت‌افزارهای ایرانی - اسلامی بخش شد. این پیام مربوط به هشتم بهمن ماه سال ۱۴۰۰ بود.

محمد مهدی اسماعیلی، وزیر ارشاد در این مراسم با اشاره به حمایت دولت از مجموعه کارخانه‌های تولید کاغذ گفت: «در این زمینه وزارت آموزش و پرورش قدم اول را برداشت و از سال آینده ۴۵ هزار تن کاغذ مورد نیاز کتاب‌های درسی از تولید داخلی تأمین خواهد شد. در حوزه کاغذ صنعت نشر و نشریات هم پیشگیر قرار دادهای جدید هستیم که به انجام برسد. قدم‌های مهمی در زمینه کاغذ برداشته شده و سال آینده شاهد خواهیم بود که نیازمان در حوزه کتاب مدارس، مطبوعات و نشریات با کاغذ داخلی تأمین

صدای بی‌نظیری که از دست رفت

منوچهر والی‌زاده در واکنش به درگذشت منوچهر اسماعیلی می‌گوید: «بارفتن او دوبله یکی از صداهای بی‌نظیرش را از دست داد». والی‌زاده در گفت‌وگویی با همشهری آنلاین می‌گوید: «سال‌های خیلی زیادی اورا می‌شناختم و افتخار داشتم در فیلم‌های متعددی کنار او کار کنم. نمی‌توانم دقیقاً بگویم چند فیلم کنار او کار کرده‌ام، ولی تعدادش زیاد است». والی‌زاده درباره خصوصیت ویژه منوچهر اسماعیلی تصریح می‌کند: «او کارش را بسیار خوب بلد بود و به‌معنای واقعی استاد بود. برایش فرقی نمی‌کرد نقش اول را بگوید یا نه. پیش آمده بود که در کاری من نقش اول گرفته‌ام و او من را نقش سوم را. برای اینکه کار را می‌شناخت و برایش مهم بود. او از آنتونی کوپین و لارنس اولیویه تا بسیاری از بازیگران ایرانی را دوبله کرد و اصلاً خیلی از بازیگران ایرانی شهرتشان را به‌خاطر او به دست آوردند.»

۱۵ سال اخیر) و خواهند نوشت (به‌خصوص در ۱۰۰ خصوصیت ویژه منوچهر اسماعیلی تصریح می‌کند: «او کارش را بسیار خوب بلد بود و به‌معنای واقعی استاد بود. برایش فرقی نمی‌کرد نقش اول را بگوید یا نه. پیش آمده بود که در کاری من نقش اول گرفته‌ام و او من را نقش سوم را. برای اینکه کار را می‌شناخت و برایش مهم بود. او از آنتونی کوپین و لارنس اولیویه تا بسیاری از بازیگران ایرانی را دوبله کرد و اصلاً خیلی از بازیگران ایرانی شهرتشان را به‌خاطر او به دست آوردند.»

فقط باید منوچهر اسماعیلی می‌بودی که هم‌زمان هم صدای قیصر باشی و هم دوبلور ثابت بیک ایمانوردی؛ از ترازوی تا کم‌دی و مرئی‌های برای ارزش‌های از دست رفته تا دوبله معروف به پتر فالکی. هنرش در «هزار داستان» را به یاد بیاوریم که چگونه جای بیشتر شخصیت‌های اصلی سریال حرف زد و در فیلم‌های خارجی‌اش که تعدادشان بسیار است و خیلی‌هاشان با دوبله او در ذهنمان ثبت شده است؛ همه آن روشنفکران ضد دوبله هم «مردی برای تمام فصول» زینمان را با دوبله اسماعیلی به یاد می‌آورند. چگونه می‌شود توماس مور (پل اسکافیلد) را در این ساخته زینمان بدون دوبله‌اش به‌خاطر آورد؟

۲

فقط باید منوچهر اسماعیلی می‌بودی که هم‌زمان هم صدای قیصر باشی و هم دوبلور ثابت بیک ایمانوردی؛ از ترازوی تا کم‌دی و مرئی‌های برای ارزش‌های از دست رفته تا دوبله معروف به پتر فالکی. هنرش در «هزار داستان» را به یاد بیاوریم که چگونه جای بیشتر شخصیت‌های اصلی سریال حرف زد و در فیلم‌های خارجی‌اش که تعدادشان بسیار است و خیلی‌هاشان با دوبله او در ذهنمان ثبت شده است؛ همه آن روشنفکران ضد دوبله هم «مردی برای تمام فصول» زینمان را با دوبله اسماعیلی به یاد می‌آورند. چگونه می‌شود توماس مور (پل اسکافیلد) را در این ساخته زینمان بدون دوبله‌اش به‌خاطر آورد؟

۳ «سر من را به مردم نشان دهید؛ زیرا که دیدنی است!» شنیدن این جمله معروف دانتون (زرار دیاردیو) در فیلم آندره واید، در سینما عصر جدید با صدای منوچهر اسماعیلی ضیافت‌مان را کامل می‌کرد؛ جایی که دانتون را زیر گیوتین می‌برند و صحنه تلخ مرگ قهرمان، با جادوی دوبله و گویش خاص اسماعیلی، جلوه‌ای خاص می‌یافت.

۴ و یک دلیل شخصی برای ارادت بیشتر به استاد اسماعیلی؛ بهترین و مناسب‌ترین صدا برای قهرمانان کیمیاایی؛ با آن صدای مرادنه و گویش «تهرونی» و اجرایی درک‌شده از دیالوگ‌هایی که بخشی از گوش‌نوازی و تأثیر گذاری‌شان با هنر او به‌دست آمده است. آنچه بر خیم بازیگران فیلم‌های متأخر کیمیاایی در فهم و اجرای درست دیالوگ‌ها از آن بی‌بهره بودند، در دوبله اسماعیلی به بهترین شکل جلوه می‌یافت. صدایش ارزش‌افزوده هر فیلمی بود که دوبله‌اش می‌کرد. تک‌گویی‌های طولانی «قیصر» و «ضامونوری» اگر در ذهن‌ها مانده جز هنر مولف‌شان در نوشتن و کارگردانی، حاصل درک عمیق اسماعیلی از جهان تالیفی کیمیاایی است. صدایش در «سرب» پایانی بر یک دوران است؛ پایان عصر دوباره فیلم‌های شاخص ایرانی در انتهای دهه ۶۰. پایان یک دوران هم بود. آخرین همکاری با کیمیاایی در «جرم» هم عکس‌ای با دگاری از بزرگان دوبله به جا گذاشت؛ جایی که اسماعیلی، جلیلود و خسروشاهی کنار مسعود کیمیاایی در یک قاب قرار گرفتند؛ احتمالاً آخرین قاب مشترک از صاحبان صداهای ماندگار؛ تکرار نخواهند شد. * دیالوگ معروف فیلم سرب

بازنشستگی به ما تحمیل شد

پهمن سال ۹۶ مرحوم منوچهر اسماعیلی هم‌مان روزنامه‌همشهری بود. وی در گفت‌وگویی از دوبلوری گفت از صدای سوپر استارهایی که فراموش‌شدنی نیستند. فریست کردن خشک و خالی شاهکارهای درخشان او در دوبله بیشتر از این چند خط فضا می‌خواهد. فقط حیف است اگر نگوییم اسماعیلی چنان در کارش متبحر بود که گاه تشخیص صدای او حتی برای حرفه‌ای‌ترین دوبله‌بازان هم کارشاقی می‌نمود. در فیلم‌های «بدر خواننده ۲»، «در سوآرالا»، «بیلیارد باز» و «ما خوشگله» تشخیص اینکه منوچهر اسماعیلی حرف زده به راحتی ممکن نیست. اسماعیلی به جای بازیگران بزرگ سینمای ایران و جهان در فیلم‌های درخشان بسیاری حرف زد و تلقی چند نسل از سینما با صدای او و سایر همکارانش شکل گرفته است. او صدایش را متناسب با شخصیت فیلم‌ها بالا و پایین می‌کرد. حجج می‌تواند در نهایت نه فقط دوبله می‌کرد، بلکه هنر می‌آفرید. روحش شاد و بادش گرمایی.

نقش‌های برجسته‌ای با صدای منوچهر اسماعیلی

- پیتر سلرز / رئیس جمهوری، کاپیتان ماندریک و دکتر استرنج لاول / دکتر استرنج لاول (۱۹۶۴)
- مارچلو ماستریانی / گویدو اسلمی / هشت و نیم (۱۹۶۳)
- پل اسکافیلد / اسر تامس مور / مردی برای تمام فصول (۱۹۶۶)
- چارلتون هستون / آل سید آل سید (۱۹۶۱)
- پیتر فالک / اجوی بوی / معجزه سبب (۱۹۶۱)
- آلک گینس / فیصل اول / اورنس عربستان (۱۹۶۲)
- ایو مونتان / جانسن / دایره سرخ (۱۹۷۰)
- استیو مک کوپین / اثری پاپیون شاریر / پاپیون (۱۹۷۳)
- آنتونی کوپین / حمزه (ع) / امجد رسول‌الله (۱۹۷۶)
- زرار دیاردیو / ارژر دانتون / دانتون (۱۹۸۳)
- جمشید مشایخی، محمدعلی کشاورز، عزت‌الله انتظامی، جمشید لایق / رضا خوشنویس، شمعان استخوانی، خان حاکم، جعفر خان نشاط / هزار داستان (۱۳۴۷)
- داریوش ارجمند / مالک اشتر / امام علی (ع) (۱۳۷۵)
- احمد نجفی / آگار آگار علوی / کارآگاه (۱۳۷۵)
- جعفر دحقان / اهرود / امریم مقدس (۱۳۸۰)
- جمشید مشایخی / پهلوان خلیل / پهلوانان نمی‌میرند (۱۳۷۴)
- خسرو شکیبایی / احمد / شکار (۱۳۶۶)
- جمشید هاشمیپور / زینت بندری / اراج (۱۳۶۳)
- فرامرزی قریبان / استوار حقهو / ساتور (۱۳۶۲)
- مهدی فتحی / امجد میرشکار / استمزد (۱۳۶۸)
- هادی اسلامی / انوری / سرب (۱۳۶۷)

یادداشت | سعید مروئی روزنامه‌نگار

مرد باید گریه هم بلد باشه

۱ عادت، تعارف و احترام معمول و متداول در چنین مواقعی، این بار واقعاً مصداق ندارد؛ «بی جایگزین» صفتی است کاملاً موجه که بدون ذره‌ای اغراق درباره منوچهر اسماعیلی صدق می‌کند. انبوه دوستداران صدایش، میلیون‌ها ایرانی که تعدادی از بهترین و خاطر انگیزترین فیلم‌های زندگی‌شان با صدای او در ذهن‌شان ثبت شده، تأیید می‌کنند که دوبله فارسی، چهره‌ای بی‌جایگزین را از دست داد.

درباره‌اش بسیار نوشته‌اند (به‌خصوص در ۱۰۰ سال اخیر) و خواهند نوشت (به‌خصوص در ۱۰۰ خصوصیت ویژه منوچهر اسماعیلی تصریح می‌کند: «او کارش را بسیار خوب بلد بود و به‌معنای واقعی استاد بود. برایش فرقی نمی‌کرد نقش اول را بگوید یا نه. پیش آمده بود که در کاری من نقش اول گرفته‌ام و او من را نقش سوم را. برای اینکه کار را می‌شناخت و برایش مهم بود. او از آنتونی کوپین و لارنس اولیویه تا بسیاری از بازیگران ایرانی را دوبله کرد و اصلاً خیلی از بازیگران ایرانی شهرتشان را به‌خاطر او به دست آوردند.»

فقط باید منوچهر اسماعیلی می‌بودی که هم‌زمان هم صدای قیصر باشی و هم دوبلور ثابت بیک ایمانوردی؛ از ترازوی تا کم‌دی و مرئی‌های برای ارزش‌های از دست رفته تا دوبله معروف به پتر فالکی. هنرش در «هزار داستان» را به یاد بیاوریم که چگونه جای بیشتر شخصیت‌های اصلی سریال حرف زد و در فیلم‌های خارجی‌اش که تعدادشان بسیار است و خیلی‌هاشان با دوبله او در ذهنمان ثبت شده است؛ همه آن روشنفکران ضد دوبله هم «مردی برای تمام فصول» زینمان را با دوبله اسماعیلی به یاد می‌آورند. چگونه می‌شود توماس مور (پل اسکافیلد) را در این ساخته زینمان بدون دوبله‌اش به‌خاطر آورد؟

۲ «سر من را به مردم نشان دهید؛ زیرا که دیدنی است!» شنیدن این جمله معروف دانتون (زرار دیاردیو) در فیلم آندره واید، در سینما عصر جدید با صدای منوچهر اسماعیلی ضیافت‌مان را کامل می‌کرد؛ جایی که دانتون را زیر گیوتین می‌برند و صحنه تلخ مرگ قهرمان، با جادوی دوبله و گویش خاص اسماعیلی، جلوه‌ای خاص می‌یافت.

۳ «سر من را به مردم نشان دهید؛ زیرا که دیدنی است!» شنیدن این جمله معروف دانتون (زرار دیاردیو) در فیلم آندره واید، در سینما عصر جدید با صدای منوچهر اسماعیلی ضیافت‌مان را کامل می‌کرد؛ جایی که دانتون را زیر گیوتین می‌برند و صحنه تلخ مرگ قهرمان، با جادوی دوبله و گویش خاص اسماعیلی، جلوه‌ای خاص می‌یافت.

بازنشستگی به ما تحمیل شد

پهمن سال ۹۶ مرحوم منوچهر اسماعیلی هم‌مان روزنامه‌همشهری بود. وی در گفت‌وگویی از دوبلوری گفت از صدای سوپر استارهایی که فراموش‌شدنی نیستند. فریست کردن خشک و خالی شاهکارهای درخشان او در دوبله بیشتر از این چند خط فضا می‌خواهد. فقط حیف است اگر نگوییم اسماعیلی چنان در کارش متبحر بود که گاه تشخیص صدای او حتی برای حرفه‌ای‌ترین دوبله‌بازان هم کارشاقی می‌نمود. در فیلم‌های «بدر خواننده ۲»، «در سوآرالا»، «بیلیارد باز» و «ما خوشگله» تشخیص اینکه منوچهر اسماعیلی حرف زده به راحتی ممکن نیست. اسماعیلی به جای بازیگران بزرگ سینمای ایران و جهان در فیلم‌های درخشان بسیاری حرف زد و تلقی چند نسل از سینما با صدای او و سایر همکارانش شکل گرفته است. او صدایش را متناسب با شخصیت فیلم‌ها بالا و پایین می‌کرد. حجج می‌تواند در نهایت نه فقط دوبله می‌کرد، بلکه هنر می‌آفرید. روحش شاد و بادش گرمایی.

نقش‌های برجسته‌ای با صدای منوچهر اسماعیلی

- پیتر سلرز / رئیس جمهوری، کاپیتان ماندریک و دکتر استرنج لاول / دکتر استرنج لاول (۱۹۶۴)
- مارچلو ماستریانی / گویدو اسلمی / هشت و نیم (۱۹۶۳)
- پل اسکافیلد / اسر تامس مور / مردی برای تمام فصول (۱۹۶۶)
- چارلتون هستون / آل سید آل سید (۱۹۶۱)
- پیتر فالک / اجوی بوی / معجزه سبب (۱۹۶۱)
- آلک گینس / فیصل اول / اورنس عربستان (۱۹۶۲)
- ایو مونتان / جانسن / دایره سرخ (۱۹۷۰)
- استیو مک کوپین / اثری پاپیون شاریر / پاپیون (۱۹۷۳)
- آنتونی کوپین / حمزه (ع) / امجد رسول‌الله (۱۹۷۶)
- زرار دیاردیو / ارژر دانتون / دانتون (۱۹۸۳)
- جمشید مشایخی، محمدعلی کشاورز، عزت‌الله انتظامی، جمشید لایق / رضا خوشنویس، شمعان استخوانی، خان حاکم، جعفر خان نشاط / هزار داستان (۱۳۴۷)
- داریوش ارجمند / مالک اشتر / امام علی (ع) (۱۳۷۵)
- احمد نجفی / آگار آگار علوی / کارآگاه (۱۳۷۵)
- جعفر دحقان / اهرود / امریم مقدس (۱۳۸۰)
- جمشید مشایخی / پهلوان خلیل / پهلوانان نمی‌میرند (۱۳۷۴)
- خسرو شکیبایی / احمد / شکار (۱۳۶۶)
- جمشید هاشمیپور / زینت بندری / اراج (۱۳۶۳)
- فرامرزی قریبان / استوار حقهو / ساتور (۱۳۶۲)
- مهدی فتحی / امجد میرشکار / استمزد (۱۳۶۸)
- هادی اسلامی / انوری / سرب (۱۳۶۷)